

Schmidt Miksa karrierje a párizsi Chat Noir zongorájától a kiscelli kastélyig

Beszélgetés az ismert iparmágnással az Attila parkról, a párizsi tanulóvekről, Bubits püspökről és az óbudai öregúrról, aki őt valaha háromszáz koronáért örökbefogadta

Schmidt Miksával nehéz interjút csinálni. Heteken át mosolyogva tiltakozott a terv ellen, amikor felvettem a beszélgetés ötletét és mindig nemet intett mosolygó ősz fejével:

Schmidt Miksa

— Nem, nem akarom... minden ilyen cikknek reklámja van és a közönség azt fogja gondolni, hogy Schmidt Miksa megint keres legalább öt pengőt ezen...

— És amikor végre sikerült meggyőzőm, akkor is csak papíron előre elkészített nyilatkozatot volt hajlandó adni. De aztán ennek a nyilatkozatnak felolvasása közben, az intim beszélgetés melegítő percében egészen felolvadt és az előre elkészített írásműnek magyarázatoként egy regényrevaló érdekes epizódot mesélt el. És most a kettőnek, az előre elkészített nyilatkozatnak és az élő interjúnak egybefoglalásából született ez a cikk, amelyet ezennel prezentálok az olvasóknak.

— Az Attila park ötlete — így kezdte Schmidt Miksa az interjút — Párizsban született meg bennem, ahol 1880-tól 1890-ig Eugene Prignotnak, a világhírű francia építésznek voltam a növendéke. Mint párizsi diák nagyon gyakran kilátogattam a világhírű Buttes-Chaumont parkba, amely gyönyörű fekvésével és remek kiképzésével nagy hatással volt rám.

Itt felnéz a fehér papírról és mosolyogva hozzátesszi:

— Ez a park volt az akkori párizsi bohémek legkedvesebb találkozóhelye. A gyönyörű tó partján kioszk állott és nyilvános táncolóhelyek, ép- úgy, mint most, csak hogy akkor a waltzer szerették. En mint zongorista kerestem itt sok pénzt, mert a hazulról kapott zsebpénzemet azzal toldottam meg, hogy a kioszkban leszerződtem zongoristának.

— És amikor esodálkozva nézek fel jegyzeteimből, nevetve hozzátesszi:

— Nemcsak a kioszkban zongoráztam, hanem a Chat Noirban is. — Kacag. — Ott voltak akkoriban a leggazdagabb palik és egy gyönyörű grófnőtől egyszer egy waltzerért száz frankot kaptam!

Mosolygó arcán átvillan a régi szép idők fiatalos, bohém, könnyelmű emléke, de aztán újra komoly és megfontolt lesz, előkelő úr, aki tovább olvassa az interjút:

— Az a párizsi park, a Rue Lafayette végén van és valamikor homok és kőbánya volt, amelyet tulajdonosa, egy gazdag párizsi polgár: Chaumont, Párizs városának ajándékozott.

Újból felnéz és magyaráz:

— A park körülbelül hat kilométerre van az operától és úgy született, hogy a párizsi építőmester homokot bányászott itt ki és a rengeteg elhordott terület helyén egy merész művészi ötlettel tavakkal és függő hidakkal kombinált gyönyörű parkot építtetett. Egy szép vasárnapi napon ötvénezer látogatója is van ennek a parknak. Majd tovább olvas:

— En nagyon szeretem a természetet és egy sötét alkalmával a pusztuló kiscelli kastély tövében a mészbányák arkai és mélységei fölött eszembe jutott, hogy itt ugyanolyan gyönyörű parkot lehetne csinálni, mint Párizsban!

Felnevez:

— Itt nem homok, hanem mészbányák voltak a kiscelli kastély tövében és mivel nem találtak megfelelő meszet, abbahagvták a bányászatot és a gödrök mellől elvonultak a vállalkozók.

Tovább olvas:

— Ezerkilencszáztízben vásároltam meg a kastélyt és tízévi munkával tökéletesen restauráltam és berendeztettem. És azután hozzáfogtam a környező telkek felvásárlásához is és folyton az járt az eszemben, hogy ebben a gyönyörű környezetben egy hasonlóan szép parkot lehet majd készíteni, mint a párizsi Buttes-Chaumont. A vásárlásokat parcellánként évről-évre növeltem, úgy hogy 1926-ban pontosan százhatézer négyszögöl terület volt már a tulajdonomban a kiscelli kastély körül. Természetesen a felvásárolt területeken azonnal hozzáfogtam a park építéséhez is, de sajnos, olyan rossz volt a vízszolgáltatás, hogy a három forró nyári hónapban semmi vizet nem tudtunk kapni és így 1918 végére az egész fiatal kert mindenestől elpusztult.

1918-ban aztán a kommunisták a megmaradt növényeket is kipusztították és a bekövetkező nehéz tél alatt a környék lakosai, mivel nem volt fűtenivalójuk, még a fák gyökereit is kiszédték a fűből. 1919-ben kezdtem újra munkához és újra megindult a terület parkirozása. De mivel tudtam, hogy a környék lakóinak még ma sincs fűtenivalója a kastély körüli területen, körülbelül nyolc-tíz órásobát állítottam fel, ahol a cég alkalmazottai állandó szolgálatot teljesítettek, hogy megőrizhessék a facsemetéket az elpusztítástól.

— A park elkészítése közben rengeteg műemléket találtunk, tizenhárom szarkofagot, régi

fegyvereket és huszonegyezer darab régi érmet, amelyek együttvéve egy múzeumot tesznek ki.

— A park nevének az a magyarázata, hogy történelmi emlékek szerint Attila táborának egy része ezen a területen állott és ezért neveztem el a kertet Attila parknak.

— A háború után nem volt már módomban a hiányzó parcellákat megvásárolni és mivel a meglévő százhatézer négyszögölhöz még harminhétezer négyszögöl hiányzott, elhatároztam, hogy a fővárosnak adományozom a kiscelli kastélyt és a körülötte lévő parkot azzal, hogy a hiányzó harminchétezer négyszögöllet a főváros vásárolja fel. Természetesen erre a hirre a parcellák tulajdonosai tizszeresére tartották földjüknek az árát, mint amennyit ér, úgyhogy a szerintem körülbelül négyszázezer pengő értékű területekért ma négy-milliót kérnek. Remélem azonban, hogy a Közmunkatanácsnak végül mégis sikerülni fog a kisajátítás és akkor a Hármashatárhegy tövében egy százötvenezer négyszögölnyi területen felépült nyilvános park áll majd a főváros közönsége rendelkezésére.

Eddig tartott az interjú az Attila parkról. Az újságíró azonban nem elégedett meg ennyivel. Schmidt Miksa romantikus figurája érdekli a közvéleményt és éppen ezért megkértem, hogy mondja el annak a karriernek a történetét, amelyet ő a párizsi Chat Noir zongorájától a kiscelli kastélyig beutott?

Schmidt Miksa a Lipót körüli iroda öreg bútorai közt felnézett a fehér plafónra és hol elkomolyodva, hol bújkáló mosollyal az arcán, beszélni kezdett:

— Hogy miképpen jutottam én el a Chat Noir zongorájához? Nem voltam szegény fiú, de nem fogadtam el hazulról pénzt, rajzokkal és akvarellekkel kerestem meg a mindennapira valót Párizsban és mivel kitűnő zongorista voltam, ezek az éj-

szakai zongorázások nagyon jó mellékjövedelemmel szolgáltak.

— A Schmidt céget édesatyám 1848-ban alapította Budapesten. Az üzlet a mai Gresham palota helyén, a Nákö-féle bérpalotában volt.

— Édesatyám, Schmidt Frigyes Ottó, Stralsundból vándorolt Magyarországra. Németországból akkor rengeteg iparoscsalád jött át Magyarországra, például atyámmal együtt jött a Thonet és a Dittmar cég megalapítója is. Pesten az üzlet kitűnően ment és akkor atyám 1853-ban Bécsben a Rothenthurmstrasse 11. alatt is üzletet nyitott. Ez már ragyogó ház volt és ennek jövedelméből 1871-ben villát vásárolt Atterseen és ez a villa ma is az én tulajdonomban van. Amint legelőször mondtam, 1880-ban utaztam Párizsba, ahol egyetemi tanulmányaim után művészeti tanulmányokat végeztem és amíg én kint voltam Párizsban, a bécsi üzlet egyre rosszabbul és rosszabbul ment, úgyhogy haza kellett jönnöm és átvettem atyámtól az üzletet.

Büszkén mondja:

— Nem örököltem az üzletet, hanem megvásároltam az atyámtól és még az életében készpénzzel ki is fizettem.

— 1890-ben Bubits püspök Kassáról felutazott hozzám és hatalmas munkával bízott meg. Restaurálni kellett Eszterháza az Eszterházy hercegek kastélyát és a munkának hat év alatt el kellett készülnie. En hozzá is láttam a munkához és akkor támadások indultak meg a püspök ellen, magyar művészek és iparművészeti tanárok jelentkeztek és tiltakoztak, mert egy osztrák állampolgárra bízták ilyen nagy magyar munkát. Bubits püspök magához hivatott és azt mondta, hogy nekem huszonnégy óra alatt magyar állampolgárrá kell lennem és üzletemnek kell lenni Budapesten! Hogy lehet ez? — kérdeztem. — Ezt majd az ügyvédünk elintézi — hangozott a felelet. — Es dr. Stehlo Kornél el is intézte. Másnap kerestünk egy kedves, öreg budai bácsit, aki háromszáz koronáért azonnal örökbefogadott és már magyar állampolgár voltam.

Nevetve simogatja homlokát:

— Bizony, a nevére nem emlékszem az öregúrnak. Azután itt a Lipót körüli a Vígszínház kávéház helyén volt egy nagy üres üzlet, azt kibéreltem, bútorokat raktam bele és 24 óra alatt valóban magyar állampolgár és pesti vállalkozó lettem és így többé nem lehetett támadni az »oszt-rák« iparművészt a magyar megbízásért.

— Eszterháza közmegelegedésre végeztem el dolgomat és a Millenáris kiállítás esztendejében már tizenhat hatalmas munkám volt, mert minden magyar főúr velem restauráltatta a kastélyát és a palotáját.

Bús Fekete László